



**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

De Iustitia Et Iure, Continens Tractatus De Prudentia, Fortitudine, &
temperantia, de Ieiunio, & Iustitia generaliter sumpta, de Iustitia
commutativa, nempe de Pactis, & Contractibus in genere, de Promissione,
& Donatione liberali, de Commodato, & Deposito, de Mutuo, & Vjura, de
Emptione, & ...

**Castro Palao, Fernando de
Lugduni, 1669**

XXIX. De reuocatione donationis filiorum natiuitate.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76677](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76677)

- 11 Quarto cum aliquid à nobili, & diuite datur, spectatque circumstantiis decet nobilem eo in euentu donare donatio præsumenda est maxime si datum leue sit, vt pluribus comprobant Tiraquel. *tratt. de nobilit. cap. vlt. n. 47. Menoch. casu 88. n. 49.*
- 12 Quinto sumitur donationis præsumptio cum beneficentia præcesserint, quod enim postmodum remuneracionem. Vt colligitur ex leg. si verò non remunerandi. §. idem Papinian. ff. mandati. & late tradit Tiraquel. leg. si vniquam. verbo donacione largitus. n. 50. Cod. de reuocand. donat. Menoch. de arbit. d. casu. 88. n. 53.
- 13 Sexto quoties quis simpliciter dat vel promittit sciens se non teneri ad dandum. donatio præsumetur, tamen si ignoremus titulum donationis. Vt collegit Menoch. d. casu. 88. n. 56. ex leg. Campanus. ff. de operis liberror.
- 14 Septimo censet Menoch. aliis relatis. n. 59. & sequenti donationem præsumi, cum qui filio amici à suspectis tutoribus vel aliis defendit in iudicio, vel extra iudicis intemptis, quia titulus amicitie, & pietatis exigunt ne medicus labor appofitus, modicus sumptus expensè repetatur, sed donetur. Vt colligitur ex leg. si qui amicitia. ff. de negotiis testis.
- 15 Tandem præsumenda est donatio, si absque necessitate vel dolo rem magni valoris minimo pretio vendas Nam cum illum laborem scienter dimittas, & absque vlla necessitate, donare crederis. Vt dixit Ancharan. in cap. peccatum. n. 21. de Regul. iuris. in 6. Salicet. in Authen. ad hoc. q. 2. Cod. de iuris. Ob quam causam censetur iuste non posse conquiri in foro conscientie Iesum esse, quibus adhaerent. Caietan. in quod lib. q. 16. Conrad. de contratt. qua. 1. 17. Ioann. Medin. de restit. c. 33 & Gomezus cap. 2. n. 10. de consit. lib. 6. fauentque Bart. leg. 2. Cod. de rescindenda vendit. n. 14. Socin. Senior. cons. 48. n. 8. lib. 4. Decius. cons. 584. num. 2. Parisius. cons. 128. n. 36. lib. 1. Crauetta. cons. 11. n. 24. & cons. 192. n. 2. Roland. cons. 5. n. 10. lib. 1. quos refert & sequitur Menoch. d. leg. 2. Cod. de rescindenda vend. non concedi venditori scienti valorem rei venditæ, & absque necessitate expendentis, quia censeri non potest deceptus.

PVNCTVM XXVIII.

An donata Ecclesiasticis personis animo non soluendi gabellam possint à iudice laico reuocari?

- 1 Propenitur dubitandi ratio.
- 2 Ex eo præcisè quod tributarius alienet non est præsumenda alienatio fraudulenta, ac si alia coniectura concurrant, & dolosa, & nulla præsumenda est.
- 3 Ex quibus hac coniectura sumatur.
- 4 Interveniente dicta fraude alienatio est nulla.
- 5 Alienans eo casu obligatur soluere, sicuti antea tributum.
- 6 Omittens hanc solutionem qualiter iure regio cogendus est.

Ratio dubitandi est, nam in leg. 11. tit. 10. lib. 5. compilat. deciditur donationes omnes factas Ecclesiasticis personis in fraudem regii tributi nullas esse, cogendumque donatorem vt indirectè tributum soluat, ac si nullam donationem fecisset, alioquin in carcerem mittatur, neque ab ea permittatur exire quousque donationem rescindat, vt bona offerat ex quibus integrè tributum percipi possit. E contra verò omnibus laicis permittum est sua bona ob quæ tributum soluendum ad eis exitur in Ecclesiam, ecclesiasticaque, & exemptas personas transferre. Vt manifestè colligitur ex leg. cum facultates Cod. de his qui num. liberor. vel pauper. excusat. meruerunt. lib. 10. Cuius eadem verba sunt. Cum facultates tuas omnes in filium tuum contulisse re, nec quicquam habere proponas respectu patrimonij eius quod tuum esse desit muneribus non astringeris. Neque ex eo quod hæc translatio fiat alicuius fraudis præsumptio est. Vt inquit lex non eo Cod. de evictio. lib. 1. Nec opinio eius ex hoc leditur, vt mala fidei empiror existimeris, & aliis itaque hoc iudicis si vis probare debes. Quinimò neque lex civilis hanc præsumptionem inducere potest, neque ob eam causam annullare alienationem, cum id libertati Ecclesiasticæ maxime derogaret, & Ecclesie non leue præiudicium afferret, vt late probat Ferdinand. Vazq. Menchaca lib. 1. de success. creat. §. 10. n. 658. Matien. leg. 11. Gloss. 5. tit. 10. lib. 5. compilat. & ibi Azeued. n. 10.

2 Dicendum igitur est verissimè esse alienationem prædiorum quam tributarius præstat in personas exemptas non deberi dolosam, & fraudulentam iudicari, nisi aliz fraudis coniectura adducta. Non enim in ea leg. inducitur fraudis præsumptio, sed ea fraudis præsumptione aliàs à iure supposita deciditur donationem sic factam nullam esse, vt constat ex illis verbis Porque el de recho presume que lo hijo caudelosamente asin de no pechar ni contribuir que la tal donacion, y traspassamiento sea ninguno de derecho. Vt bene aduertit Azeued. ad dict. leg. n. 18.

& tradunt in præsent. Matien. Gloss. 5. n. 6. Gutierr. lib. 2. pag. 9. 132. n. 6.

Ius autem hæc fraudem præsumit ex eo quod donans omnia sua bona, vel maiorem eorum partem nulli viget causa & occasione in personam exemptam transferat, nam cum hæc translatio in filii regalis præiudicium cedat præsumitur ficta & non vera translatio. Vt docet Auendano. cap. 14. prator. n. 30. lib. 2. & 71. de las excepciones. n. 57. limit. 5. Gutierr. Matien. & Azeuedo supra argum. leg. omnes. §. Lucius. ff. qui in fraudem creditor. quibus non obest lex cum facultates, nam ibi bona fide, & absque vlla fraudis præsumptione donator processit. Secus verò cum nulla viget donatore alia causa donandi quam vt le à tributorum solutione eximat.

Deinde si donans ita sua bona in personam exemptam transferat, vt sibi reuerteretur vltimofructum, aut pensionem censetur cum occasione fraudandi tributi facta. Quapropter vt huius alienationis dolosa suspicio cesset oportet donantem in donatarium verè, & integrè dominium, & possessionem & vtilitatem rei donatæ transferre. Vt notat Rebuff. 2. t. consilior. Franc. tit. de ex. ar. 2. Gloss. 8. & 10. Azeuedo. d. leg. 11. n. 1. & 3.

Hæc igitur præsumpta fraude interueniente statuitur alienationem nullam esse, vt constat ex illis verbis *sea ninguno* que ipso iure executionem denotant. Vt probat Tiraquel. in leg. si vniquam. verbo reuertitur. n. 180. & 243. Couarrus. cap. poffessor. p. 5. §. 6. n. 6. in princ. Quapropter hæc alienatio non indiget actione rescissoria, aut reuocatoria. Vt indiget alienationes factæ in fraudem creditorum. Item si quis in fraudem iustit. de arbit. lib. 1. tit. Cod. & ff. de his que in fraudem iustit. de arbit. n. 1. tit. Cod. & ff. de his que in fraudem iustit. sed sufficiat nullitatem declarare, quia hæc non est vera, sed simulata alienatio, iuxta leg. imaginaria venditio. ff. de Reg. iuris. & leg. Nulla. ff. de contrab. emp. Quod adeo verum est, vt etiam hæc alienationis iuramentum adungas nulli sit momenti, quia nec iuramentum firmare quod omni modo nullum est iuxta Glossam ab omnibus receptam in leg. 3. Cod. plus val. n. d. agitur, & pluribus exornat Azeuedo ad d. leg. regiam. n. 10.

Hinc colliges donantem eodem modo obligari soluere tributum, ac si nullam alienationem fecisset, quia alienatio proliis nulla exculpationem perere non potest. Quinimò postea obligatione donatoris, si ipse huic debito non satisfacit, tenetur donatarius satisfacere vt potest inique donatum retinens, & dolose impediens tributi solutionem. Vt bene aduertit Dicast. Petre. lib. 1. ordinar. tit. 3. leg. 1. colum. 93. Matien. leg. 11. tit. 10. lib. 5. compilat. Gloss. 5. in fine. Azeuedo ad d. leg. n. 5. Gutierr. d. q. 132. n. 8.

Quod si donans hanc solutionem omiserit prætextu alienationis statuit lex regia, vt aduersus ipsum donatorem agatur, ac si alienatio facta non fuisset, cum facta nulla sit, ita vt si bona non habeat ex quibus illud tributum accipi possit, eius persona incarceratur, etiam nobilis sit, & aliis exemptis, neque dimittendus est quousque realiter soluat, tamen si bona libera offerat, & fideliter res de hac adhibeat, quia lex realem solutionem exigat, & merito dignus est eo rigore, qui regia tributa fraudare intendit. Alioquin Gutierr. d. q. 132. n. 9. & Azeuedo. ad d. leg. 11. n. 8. placet agi etiam posse contra ipsum donatarium, postquam quidem directè, sed indirectè videlicet capiendo fructus pendentes ex bonis fraudulenter donatis, ac si sub dominio & potestate donatoris adesset, quia verè sub illius potestate sunt, cum alienatio iure nulla fuerit, Quod si ipse donatarius huic exactioi se opponerit, & iudicem Ecclesiasticum aduertit, ac eoq. mandati sub eorum communicatione obtemperat contra capientes fructus horum bonorum, & contra iudicem laicum sic decernentem, iudex hic laicus, cuius partes coram ipso iudice ecclesiastico conueniunt, pertinetque ab ipso, vt mandati reponat, eorumque forum declinat allegata causa ob quam illos fructus colligunt, cui petitioni si non acquiescerit appellat. In explorato auxilio. Qua appellacione interposita si adhuc iudex Ecclesiasticus procedit, solet processus ad regium tribunal cancellarie adduci, ibique cognita fraude decretum de reuocato, vim esse factam, & iudicem ecclesiasticum debere omnia reuocare, & appellacionem admittere, & tunc seculares in exactioe tributorum procedunt. Sic testatur Azeuedo ad d. leg. regiam. n. 8. le ydelle executioni mandatumque ipse merito constituit ob timorem eorum communicationis, cum de fraude non satis constat, & tunc procedendi vim esse aduersus donatorem, vt in dicta leg. regia cauetur.

PVNCTVM XXIX.

De reuocatione donationis, filiorum natiuitate.

Amens perfecta donatio regulariter reuocari non potest, leg. de reuocandis donat. Cod. de donat. que sub modo, leg. 2. Cod. de reuocandis donat. in legibus, artamque Doctores omnes simpliciter euentum excipiunt, in quibus donatio perfecta reuocatur, primo cum donatori filij nascuntur. Secundo cum donatio fidelis probedicatur. Tertio cum donatarius donatori est ingratus, de quibus iam ordine agendum est.

§. I.

Qualiter filiorum natiuitate donatio perfecta reuocetur?

1. Donatio facta ab eo qui nec liberos habebat, neque illorum sem proxima, annullatur liberis postmodum habitis.
2. Intelligenda est hac regula de filiis legitimis.
3. Lex solum loquitur de donatione a patrono libertatis facta, at Doctores omnes extendunt.
4. Hac donatio non impeditur, tamen si iuramento firmata sit.
5. Ipso iure donatio reuocatur, neque indiget vlla iudicis declaratione.
6. Aliquibus placet conclusionem de qualibet donatione esse intelligendam.
7. Veritas est non comprehendit leues donationes, et quas recta bonorum administratio exigit.
8. Donationes non excedentes quantum bonorum affirmat Gutier. in regno Castelle non infirmari. Sed non approbatur.
9. Repudiationes hereditatis, legati etc. non continentur sub hac lege.

Conueniunt omnes Doctores donationem factam ab eo qui liberos nec actu nec spe proxima habet, natis filiis legitimis reddi ipso iure nullam, ut decidit in leg. si unquam. Cod. de reuocand. donationib. et leg. 8. regia. tit. 4. par. 1. Conteritur namque donans sub conditione donare, dummodo filios non habeat, quia presumitur nullatenus donaturus si filios speraret, cum non sit verisimile velle extraneum donatarium filius ex descendibus praferri. argum. Textus. in leg. cum auus. ff. de condit. et demonst. et in leg. cum acutissimi. Cod. de fideicom.

Notanter dicitur filiis legitimis. Nam ob natiuitatem filiorum illegitimorum donatio non reuocatur. Tum quia nomen liberorum absolute prolaturum stat pro famosiori significato. Tum quia hac lex est exorbitans, ideoque non debet nomen liberorum extendi. Tum denique quia nunquam est praesumendum velle donatorem ob filios in peccato conceptos, & quos habere dederet donationem mature factam reuocare. Atque ita tradit Greg. Lop. dicta leg. 8. tit. 4. par. 1. verbo de su. mior. Iulius Clarus. S. donatio. q. 13. n. 6. Auar. Valac. consil. 94. n. 6. Mol. disp. 281. S. dubium praetera est, & colligitur manifeste ex dicta leg. regia. 8. ibi que si habes hys o. hys de su. mior. legitima. etc. Quod si filius naturalis matrimonio subsecutus legitimecitur, iam pleno iure legitimus nuncupatur, & ex vxore legitima per retroactionem natus censendus est, ideoque eius legitimatione appolita donatio reuocatur, vt aduertit Mol. supra. Secus vero legitimarius, recepto principis, vt aduersus Iulium Clarum docet Greg. Lop. & Mol. locis citatis, argum. legis regia. que exigit filios ex vxore legitima habendos esse, vt donationem infirmet.

Et licet huiusmodi lex si unquam de sola donatione a patrono libertatis facta loquatur, eius tamen decisionem Tiraquel. in dicta leg. si unquam verbo libertis. Ripa. q. 1. Cuius l. 2. o. obseruat. cap. 1. Fachin. lib. 3. conrou. cap. 5. & alij ad omnes personas extendunt, & merito quia ratio decisionis que est praesumpta voluntas donantis quod non faceret donationem extraneo, si de liberis cogitasset, aequae in patrono, ac in alijs procedit.

Neque ea reuocatio impeditur quamuis sub iuramento donatio firmata sit quia iuramentum sequitur naturam primordiale actus cui apponitur, at hac donatio est sui primordiali natura habet tunc conditionem nisi filij nascantur. Ergo iuramentum eandem sortitur conditionem, ac proinde natis filiis ipso iure donatio reuocatur non obstante iuramento. Sicut docet Gutier. de iuram. 1. p. cap. 9. n. 10. Ant. Gom. 2. var. cap. 4. n. 11. Iulius Clarus. l. 4. recept. S. donatio q. 13. n. 1. Mol. tract. 2. disp. 282. S. dubium est. Lessius. lib. 2. cap. 18. dnb. 14. n. 111.

Reuocatio autem huius donationis ita efficax est vt ipso iure absque vlla iudicis declaratione donatum donatori reuertatur. Nam cum datum fuerit sub ea conditione non filij nascantur, ipsis natis cessat donatio & res ad suum pristinum statum redeunt. Vt probat dicta lex si unquam, ibi. Si unquam liberiis patronus filios non habens bona omnia, vel partem aliquam facultatum fuerit donatione largitus, et postea susceperit liberos totum quidquid largitus fuerit reuertatur in eiusdem donatoris arbitrio, ac ditione mensuratum, & colligitur ex leg. regia. 8. tit. 4. par. 1. ibi. E. no debe valer en ninguna manera. Hincque inferunt recte Greg. Lop. ibi Couarru. 1. var. cap. 19. n. 1. et 2. Mol. disp. 282. S. quando autem obligatum esse donatorem donatori cui filij post donationem nati sunt restituere integrum donatum, cum ius omne quod habebat perierit. Quod intelligendum censet, vt inquit Lessius d. cap. 18. dnb. 14. n. 1. Si a donatore repetatur, nam interim retinere poterit ex praesumpta ipsius voluntate.

Sed est dubium an cuiuslibet quantitatis donatio sub hac lege comprehendatur? Aliquibus relatis a Couarr. 1. var. cap. 19. n. 12. placet comprehendere donationem cuiuslibet quantitatis, quia ver-

bunquam, quo lex, si unquam, videtur in minima parte verificari potest ex Gloss. in clem. 1. verbo ex earum parte de foro compet. et ex leg. generaliter. S. cum autem. Cod. de institut. et substitut. ad finem. Alij vt Ant. Gom. r. 1. var. cap. 14. n. 11. censent debere esse maioris partis bonorum, quia appellacione partis dimidia intelligitur. leg. nomen filiarum S. portio. ff. de verber. significat. alias si cuiuslibet quantitatis donationem voluisset imperator sub sua lege comprehendere non dixisset bona omnia vel partem aliquam facultatum, sed rem aliquam.

Ego vero dicendum existimo leues donationes quas recta ratio, & bonorum administratio exigit nullo modo reuocandas esse, quia praesumuntur ferre faciendae, esto de filiis donator cogitasset, pertinent enim ad ordinatum familiae regimen, & debitam bonorum administrationem. Vnde non sunt extrahendae de ea parte de qua quis libere disponere potest, nec computandae in filiorum legitima. Vt bene aduertit Molin. d. disp. 282. S. dubium est quantum.

Deinde donatio quae spectata qualitate personae donantis, & donatarij, autque circumstantiis leuis & modica est reuocari non debet ob natiuitatem filiorum, quia praesumitur faciendae, esto filij in mentem venissent. Vt multis probat Tiraquel. in leg. si unquam. verbo omnia vel partem. numer. 24. et 25. Quapropter nam solum donationem reuocandam censo, quam prudens arbitraretur donatorem non facturum, si de filiis cogitasset. Cum autem de sola excessiua donatione, & quantitate notabilem continente prudens id arbitrari possit, consequens est eam solum donationem natiuitate filiorum reuocari. Sicuti docet Couarru. d. cap. 19. n. 13. Greg. Lop. leg. 8. tit. 4. par. 1. verbo gran. parida. Iulius Clarus. S. donatio. q. 22. num. 10. Menoch. casu 133. Fachin. lib. 3. conrou. cap. 88. Mol. loc. cit.

Addit tamen Gutier. de iuram. 1. p. cap. 9. n. 17. in regno Castelle in quo pater disponere potest libere de quinta suorum bonorum parte, natiuitate filiorum non infirmari donationem, quae hanc quintam partem non excedit, adductoque pro hac sententia Ant. Gom. d. cap. 4. n. 11. quatenus asserit donationem patri, vel alteri ascendenti factam non reuocari in totum, sed tantum quoad legitimam, & Gasparem Bacca. tract. de non melior. d. ratione dotis filiarum. cap. 9. n. 57. et 62. Ioann. Baptista de Villalob. anti. nom. iuris. l. 1. D. n. 22. ad finem. Ducitur Gutier. quia de quinta parte bonorum potest pater natis filiis libere disponere. Ergo ex eorum natiuitate infirmari hac donatio nequit. Sed merito reliqui Doctores contrarium opinantur. Non enim ob solum praedictum filiorum in legitima eis competentem reuocatur donatio, sed quia praesumitur patens non donaturus, si de filiis cogitasset. Quae ratio procedit, etiam si donatio legitimam filiorum non attingat.

Ad extremum obserua sub donatione hac reuocanda non contineri repudiationem hereditatis, legati, aut fideicommissi, an eam illorum dominium & possessionem obtineas, quia illa non est donatio, sed iuris acquirendi repulio, ad quam haec lex quae correctoria est, & exorbitans non debet extendi. Vt aduertit Tiraquel. leg. si unquam. verbo donatione largitus. n. 180. Mol. tract. 2. de iustit. disp. 579. n. 23. Sanchl. 7. oper. moralis. cap. 7. n. 51. Paul. Laym. lib. 3. sum. s. 1. 5. r. 1. 4. cap. 12. in fine.

§. II.

An beneficio dictae legis si unquam renuntiari possit maxime iuramenti appolito?

1. Variasunt sententiae.
2. Renunciari potest quatenus donantem spectat, secus quatenus spectat filios.
3. Si cum celebratur donatio donans praesumitur filios habentis non est locus reuocationi.
4. Differt donatio orta ob praesumptam donantis voluntatem ab ea qua reuocatur ob filiorum praedictum.

Varias sunt in hac parte Doctorum sententiae. Vt videtur est in Ripa dicta leg. si unquam. q. 11. Tiraquello in praes. illius legis. n. 87. et seq. Couarru. de pact. 1. p. relet. §. 4. n. 3. Greg. Lop. leg. 8. tit. 4. par. 1. Anton. Gomez. de donat. cap. 4. n. 11. Tello Fersand. leg. 23. Tauri num. 9. Iulio Claro S. donatio. q. 22. Bernard. Diaz de Lugo. reg. 2. 13. ampliat. 3. Fachin. lib. 6. conrou. se. 84. Gutier. 1. p. de iuram. c. 9. n. 8. Alij negant renuntiare posse, quia hoc beneficium non solum in donantis fauorem, sed in fauorem filiorum concessum est, cui donans non videtur renuntiare posse. leg. cum non suum. Cod. de bonis que liberis, leg. quod de bonis. §. de ff. Ad legem Falcidianam, & similibus. E contra alij renuntiare posse affirmant, quia solum in fauorem donantis liberos postea suscipientis lata lex est, cum nullam liberorum mentionem faciat.

Placet tamen ea concordia, quam communior sententia approbat, teste Tiraquello Greg. Lop. Gutier. & Fachineo circa finem. Mol. disp. 282. S. quoniam lex Laymon. cap. 12. circa finem. nimirum donantem renuntiare posse beneficio donationis reuocandae.

caudā in euentum filiorum quatenus sua interest. Secus verō quatenus filios tangit. Posteriorem partem probat totus titulus de inofficiāla donatione. Non enim permillum est praeiudicare etiam cum iuramento filius in legitima debita. At cum donatio eorum legitimam non attingit, sed intra terminos illius partis, de qua liberē disponere potest continetur, optimē potest etiam absolute iuramento beneficio reuocacionis renuntiare, cum nemini alteri quam sibi ea renuntiatio praeiudicet. Ratioque est manifesta, ideo namque statuit lex naturā filiorum donationem precedentem infirmari, quia non praesumitur donans donaturus, si de filiis cogitasset, at haec praesumptio omnino cessat, cum ipse expressē renuntiat beneficio dictae legis, asseritque se velle donationem firmam fore, tamen filij nascantur, ergo.

3 Hinc fit si cum celebratur donatio praesumitur potest donatorem de filiis nascituris cogitasse cessat ea reuocatio, quae illi praesumptioni nititur, ideoque in leg. regia. 8. it. 4. par. 5 dicitur, *porque no ancias ni esperança de los auer.* Atque ita ex communi tradunt Greg. Lop. ibi Gloss. 2. Bernard. Diaz, de Lugo. reg. 13. in off. auer fallent. Iulius Clarus. q. 2. vers. ex qua Menchaca. lib. 1. controuer. §. si frequenter. cap. 10. n. 3. Gutier. d. cap. 9. n. 3. Mol. loc. cit.

4 Est verō latum discrimen, vt bene aduertit Greg. Lopez. loc. cit. cum donatio reuocatur ob praesumptam donantis voluntatem nolentis firmam esse donationem in filiorum euentum, ac cum reuocatur ob filiorum praesumptam voluntatem, de qua est sermo in dicta leg. si unquam, in vita donans reuocatur, & naturā ipsorum filiorum ipso iure reuocatio inducitur, ac cum reuocatur ob praesumptum filiorum non potest reuocari nisi per querelam inofficiosa donationis, quae inuiti nequit in vita donans, sed post mortem; nam filij viuente patre nullum ius habent ad legitimam, leg. fin. & ibi Bart. ff. de liberis agnoscend. Quod si quis opponat inde se qui posse liberos alimentis debitis defraudari respondet opt. me Greg. Lop. ex dicta leg. 8. Gloss. 2. donatarium obligatum esse alimenta filiis praebere, quia cum eo onere donatum trahit, leg. si quis à liberis. §. si ff. de liberis agnoscend.

§. III.

Examinatur, an dispositio dictae legis, si unquam locum habeat, cum donatio Ecclesiae, alteriusue causae pia facta est?

- 1 Reuocatur quatenus filiorum legitimam tangit.
- 2 Nequit parens in praesudicium legitimae filiorum disponere in opera pia, ut in capella fundationem etc.

1 C Opiose satis disputant hanc quaestionem Tiraquel, in d. leg. si unquam, verbo liberis. n. 7. & ibi Ripa. q. 49. Iul. Clarus, verbo donatio. q. 23. n. 2. referunt Doctores tum asserentes, tum negantes donationes in totum reuocari filiorum naturā. Sed verior est illa sententia quae ex D. Augustino refertur in cap. 17. q. 4. asserens dictam donationem spectato iuris civilis rigore non reuocari in totum, sed solum quoad eam partem, quae filiorum legitimam attingit, ex aequitate tamen & pietate natura. II in integrum reuocari, inquit enim Textus. *Quam laudabile factum Sancti Aurelij Carthaginensis Episcopi.* Quidam enim cum filios non haberet, neque speraret, res suas omnes (retento sibi usufructu) donauit Ecclesiae. Nati sunt ei filij nec opinati. Reddidit Episcopus ea quae donauerat, in potestate habebat Episcopus non reddere, sed iure fori, non iure poli. Cōclusio triplicē partē habet. Prima dictam donationem non reuocari in totum, quia Ecclesia (& idem est de causa alia pia) instat filii reputatur, vt inquit Panor. in cap. fin. n. 5. de donat. Bart. in le. Tit. §. imperator ff. de legatis. 2. At donatio facta filio non reuocatur in totum naturā, te aliorum filiorum, sed solum quoad eorum legitimam. leg. si ioras. Cod. de inofficiosa donat. Deinde quod praestatur Ecclesiae, vel alteri causae pia praestatur Deo & in animae fauorem. At haec causa est aequē fauorabilis, ac causa filiorum vt constat ex Authem. si qua mulier. Cod. de sacrosanct. Eccles. Denique lex Constantini Ecclesias ligare non poterat. Secunda pars conclusionis scilicet reuocari eam donationem, qua parte legitimam filiorum postmodum nascentium diminit, probatur, quia parentes nequeunt de hac legitima disponere vt potē filijs debita, ideoque in supra dicto cap. fin. inquit August. *Quicumque vult exheredem facere Ecclesiam quatenus alterum qui suscipiat, non Augustinum imo Deo propicio n. minime inueniet.* Neque his aduersantur verba quae inferius subiungit, in potestate habebat Episcopus non reddere, nam intelligēda sunt de redditione in totum, cum sibi reseruare posset ea quae legitimae filiorum debita non praesudicarent. Tertia pars scilicet aequitati, honestati, & pietati congruere maximē quod Ecclesia donatum integre reddat manifestum est, siquidem hoc facto susceptionem auaritia purgat, pietatem commendat, & fideles excitat liberaliores esse. Et in his conueniunt Tiraquel. Ripa, & Iulius Clarus supra à. Anton. Gom. de donat. cap. 2. n. 11. Greg. Lop. d. leg. 8. it. 4. par. 5. Gloss. 4. q. 1.

Mol. d. sp. 282. §. dubium vterius. Less. lib. 2. c. 18. sub. 1. q. 109. Paul. Laym. lib. 3. sum. scilicet. 5. tract. 4. c. 12. circa finem. Eachin. 13. controu. c. 86.

Hinc fit nullo modo audiendum esse Fr. Ludouicum Lopez, in suo instrutorio conscientia 2. p. q. 20. per totam cel. 148. et seqq. contendentem posse parentem in praesudicium legitimae filiorum expendere ultra quantum suorum bonorum in vita vel in morte, in opera pia, vt in capella fundationem, elemosinas pauperum, quia haec non sunt legata gratuita, sed ob causam, & in fauorem animae, ac proinde excedere possunt quantum quod pro legatis gratiosis extrahendum permittitur. leg. 13. it. 6. lib. 5. nota compilat. Nam vt rectē animaduertit Gutier. de iuram. 1. p. c. 5. n. 28. leges regiae tantum permittunt parenti filios haberi disponere de quinto suorum bonorum in quolibet opera voluntaria siue profana, siue pia; si enim sumptus executionum extrahendi mandantur ex quinto, cum sit opus ita pius, & necessarium, & fortiori ex illo, & non ex corpore hereditatis extrahenda erunt legata, & donationes minus necessariae. Neque Nauar. cap. 23. n. 39. quem se Lopez adducit loquitur de donatione ultra quantum solutus verō in 4. dist. 4. l. q. onic. art. 4. fol. 536. et eo suffragante rem non disputat, sed per transennam affirmat. Solum enim homini diuisio permittit Gutier. vt ex amplissimo patrimonio aliquid non nimium ultra quantum in opera pia expendere, dummodo filius non graue heret praesudicium. Neque probandum existimo extentionem Ant. Gom. lib. 2. cap. 6. n. 11. quatenus donationem factam ascendentibus donationi factae Ecclesiae, quia ascendentes non vt filij, sed vt extranei repetantur, ac proinde in privilegio filiorum, sicut Ecclesia gaudere non debent. Vt bene aduertit Mol. d. ita d. sp. 282. §. dubium vterius in fin. Laym. 1. 3. sum. scilicet. 5. tract. 4. c. 12. circa finem.

§. IV.

An dicta dispositio legis, si unquam, locum habeat in donatione remuneratoria, & ob causam?

- 1 Donatio habens causam comparatione donantis non reuocatur, etiam in praesudicium legitime filiorum, tamen habens causam comparatione alterius ex communi sententia.
- 2 Verius est donationem ob causam remuneratariam quae tenet comparatione donantis reuocari.

S I donatio habeat causam comparatione donantis, vt est cum donans obsequia sibi praestata remunerari intendit, communi sententia defendit recte Gregor. Lopez. leg. 8. it. 4. par. 5. verbo die se. uter. de iuram. 1. p. cap. 9. numer. 7. Mol. d. sp. 282. §. dubium postremo, nec dispositionem legis si unquam reuocantem integre donationem ex superueniente filiorum, nec dispositionem leg. si totus. Cod. de inofficiosa donatione, statuerant donationem in praesudicium legitimae filiorum reuocandam fore, habere locum sed firmam persistere cum donationem secundum quod causa exigit quia haec non est censenda donatio sed congrua bonorum administratio, ideoque non est computanda in ea parte, de qua donans liberē disponere potest. Verum si causa comparatione donantis necessaria non est, bene tamen cuiusdam acciti tercio, vt est dos puellae constituta quae comparatione donantis liberalis est, comparatione tamen mariti onerosa, eximunt in praesudicium Doctores iocum esse dictae legi si unquam eo quod haec causa non excludat liberalem donationem, argum. leg. si quis in sacro ff. quia in fraudem creditor. leg. 1. §. necesse est ad id uti vterius adione. Subiungunt tamen alij reatū Gutier. & Mol. non esse reuocandam, nisi quatenus inofficiosa fuerit filiorum legitimae, quia onus tercio imposuit obligat, vt donans eam donationem computet in ea parte de qua liberē disponere potest, ac proinde naturā filiorum eam non reuocet. Ex quo fit in donatione ob causam, siue causa se tenet ex parte donantis, siue ex parte alterius tercij non esse locum dispositioni legis si unquam, cum non reuocetur donatio integre, vt ibidem reuocanda cauetur.

Ceterum in hac re placet mihi sententia Cuacii l. 20. d. de iur. e. 5. & Andri Faehin. l. 3. controu. cap. 89. asserentem in praesudicium lege si unquam contineri donationem remuneratariam & ob causam etiam comparatione donantis, nam haec donatio remuneratoria solum ex antidotali obligatione procedit, quae liberalem donationem non excludit, & huius ita quibus nullatenus exiti bonorum omnium, vel maioris partis alienationem fuerit re donator illud compensare non valeat omnibus suis bonis vel maioris illorum parte, attamen pietas filijs debita exit, ne ea alienatione ipsi praesudicabile beneficium remuneretur, sed alius gratia in signis, & recognitionibus. Ac proinde ea in parte quae sitis praesudicauerit nobilitate, reuocanda venit, quia non censetur quo filiorum praesudicium donator remuneratorem praestare, neq. in casu ea donatio censenda foret congrua bonorum administratio, sed

sed potius disputatio. Quoad partem vero de qua donator liberè disponere potest reuocabitur donatio non quidem in totum, sed secundum quod prudens arbitratibatur donantem fore donatum, si de filiis cogitasset.

§. V.

An si filij moriantur viuo donatore conualefcant donatio quæ eorum natiuitate fuit reuelata?

- 1 Proponitur dubitandi ratio.
- 2 Deciditur non reuoluerit donatorem qua natiuitate filiorum extinta fuit.
- 3 Si donans non repetit donatum natis filiis & mortuis cum facile possit confirmare.
- 4 Soluitur dubitandi ratio.

1 **D**iximus in præcedentibus donationem illius qui de liberis non cogitabat, filiis postea natis reuocari. Dubium est an si viuo ipso donatore filij decedant dicta donatio conualefcant? Ratio dubitandi est, quia cessat causa ob quam donatio reuocata est, præsumit enim iuste non fore donatum, si crederes filios te viuo è vita decessuros, quia perinde habentur ac si nati non essent. Confirmatur ex leg. postumum ff. de iustis iur. vbi testamentum nullum eo quod filius sit præteritus conualefcit ex acquirete præterita filio è vita ante testatorem decedente.

2 Ceterum dicendum est eo præcisè quod filius ob cuius natiuitatem donatio reuocata fuit decedat viuo testatore donationem non reuoluerit, sed nullam petat. Quia donatio semel extincta reuoluerit nequit, nisi iterum donans, vel nomine ipsius princeps eam renouet. Ergo donatore non renouante donationem, cum nulla sit lex quæ reuocationem faciat in euentum mortis filiorum donatio reuocata non erit. Vt bene tradit Bart. in leg. Titia de iur. & imperator ff. de legat. 2. Fachin. lib. 3. controu. cap. 90.

3 Verum si contingat donatorem filiis natis, & mortuis non repetere donatum cum facile possit confirmari, est uisè donationem confirmare, ex qua confirmatione & noua donatione donatarius ius in donatum acquirit, ita ut hæredes donatoris illum mortale non possint Sicuri tradit Ant. Gom. sit. 2. de donationib. c. 3. n. 1. Iul. Clarus. lib. 4. recept. §. donat. o. q. 28. n. 9. Mol. disp. 282. §. dubium est. nec dissentit Bart. & Fachin. supra. nec Tiraquel. in d. leg. si unquam verbo susceperit liberos n. 137.

Ratio vero dubitandi solum probat illum casum fore à iure excipiendum à dispositione leg. si unquam, non tamen probat exceptum esse, lex namque ad reuocationem donationis solum exigit quod post donationem liberis donator habeat, neque curat an viuat post donatorem, vel ante decedat. Neque verum est præsumendum esse qui donat liberis non habens eodem modo donatum, si crederet filios habiturum, & ante ipsum decessuros, quia saltem obligatio eos alendi dum viuunt retardare à donatione poterat.

§. VI.

Habeantne locum dispositio leg. si unquam, Cod. de reuocand. donationib. cum donans tempore donationis liberos habeat, si deinde alios susceperit?

- 1 Affirmant plures locum esse.
- 2 Sed placet sententia negans.

1 **P**lures Doctores, quorum meminit Tiraquel. in dicta leg. si unquam in verbo filios non habens & ibi Ripa q. 6. Gregor. Lopez. in leg. 8. regia tit. 4. par. 5. Gloss. 1. Iacob. Couar. lib. 20. obseruat. c. 5. Affirmant locum habere, eo quod eadem ratio in hoc casu procedat. Non enim qui sic donat extraneo præsumens est donaturus si alios filios habiturus sperasset. E contra alij negant dictæ legi esse locum, siquidem præsumi potest donator esse de filiis cogitasset extraneum ipsis prælaturus, cum cum præferat natis? Præterea dispositio legis si unquam ut communiter Doctores tradunt, exorbitans est, & odiosa, vt potè quæ lata est in præiudicium donatarij, & donationi perfectæ derogat extra id quod ius naturale exigit ac prouide extendenda non est vitra casum expressum. Tandem alij distinguunt, an filij nati chari sint, an odiosi, si chari sint censent non reuocari donationem ob rationem proximè dictam, secus si sint odiosi.

2 Ceterum sententia negatiua mihi placet nimirum reuocationi dictæ legis si unquam locum non esse in donatione extraneo facta ab habente filios, eo quod dicta lex expresse loquatur de eo qui filios non habet. ibi si unquam liberis patronus filios non habens, ergo habens filios sub dicta dispositione comprehendendi nequit, quimò non leue à contrario sensu argumentum desumitur, cum contrarium sit à iure decidum. Verum esto non sit locus reuocationi inductæ per leg. si unquam est tamen locus reuocationi inductæ ex leg. si rotas. Cod. de inofficijs donat. vbi ca-

uetur donationem quæ fuerit filiis inofficiosa reuocandam ea in parte esse. Quapropter cum quis filios habent extraneo donat, non in totum reuocatur ea donatio, vt reuocanda erat, sed sub dispositione leg. si unquam, comprehenditur sed reuocatur quatenus legitime filiorum præiudicat iuxta dict. leg. si rotas. Vt bene explicat Fachin. l. 3. controu. c. 87. Ant. Gom. c. 4. de donat. n. 13. Mol. disp. 283. §. quod vero attinet.

PUNCTVM XXX.

De reuocatione donationis inofficiosa.

Ecundum caput, ex eo quod donatio perfecta reuocatur est hæredum præiudicium, quia nimirum inofficiosa est, seu contra officium pietatis debitum filiis, alijs legitimis hæredibus. Sicut enim filij, & hæredes agere possunt quærela inofficiosa testamenti, sic illis permittitur quærela inofficiosa donationis, vt constat ex toto tit. Cod. de inofficijs donat. Hac donatio inofficiosa fieri potest extraneo, vel alicui filio.

§. I.

De donatione excessiua facta extraneo.

- 1 Si donatio excessiua fiat extraneo reuocatur qua parte filiorum legitimam tangit, si bona fide fiat, si vero animo defraudandi filiis legitimam reuocatur in totum ex plurium sententia.
- 2 Plures alij censent solum quoad legitimam reuocari.
- 3 Est factis fundamentum oppositio.

Si extraneo donationem excessiuam facias, cum filios habes, vel speras habere, nemini dubium est reuocandam esse saltem ea in parte qua filius in legitima debita, præiudicat, quæ in regno Castellæ sunt quatuor partes, cum de sola quarta possint parentes liberè disponere. Sed an in totum reuocetur? Variant doctores, vt videre est in Tiraquel. qui plena manu eos refert in dicta leg. si unquam verbo totum n. 45. Iul. Claro §. donatio q. 24. Anton. Gom. cap. 4. de donat. n. 13. Couar. i. var. c. 19. n. 12. Gregor. Lop. leg. 8. tit. 4. par. 5. Gloss. ult.

Omnes tere conueniunt, si bona fide donationem inofficiosa extraneo feceris reuocandam esse à filiis non in totum, sed qua parte suam legitimam portionem tangit, vt probat lex. 1. et leg. si mater. Cod. de inofficijs donat. At si animo defraudandi filiis processeris, censent Bart. Paul. Salicet. & Angel. in leg. 1. Cod. de inoffi. i. donat. et idem Bart. in leg. Titia §. imperator ff. de legat. 2. Panorm. cap. fin. de donat. n. 5. Ant. Gom. & Iul. Clarus, loco citat. in totum reuocari. Quod maxime procedit, cum nihil filiis relinquas, nam si aliquid eis relictum est, credit Bart. & Panormit. non in totum, sed quoad legitimam debitam reuocari. Ducuntur hi Doctores, tum ex leg. si liberis §. vlt. ff. de iure patronatus, vbi alienatio facta in fraudem patroni nulla deciditur, at causa liberorum fauorabilior est, quam causa patroni, cum liberi efficacius ius habent in bonis parentum, quam patronus in bonis liberti. Ergo si ob fraudem patroni alienatio liberti in totum reuocatur, reuocari similiter debet in totum alienatio parentis ob liberorum fraudem. Tum ex leg. Titia §. imperator ff. de legat. 2. Cuius hæc sunt verba. Si liquet tibi Iuliane charissime (inquit A. Alexand. Augustus) auiam interuertenda inofficijs quærela patrimonium tuum donationibus nepotem factis exnaniuisse, vario deposito id quod donatum est pro dimidia parte reuocari. Nomine dimidia partis integra donatio videtur intelligi, quia erant duo nepotes auia, quorum vnus reuocationem petebat, & consequenter petebat reuocationem pro integra parte sibi competente.

E contra vero alij grauissimi Doctores. Glossa magna in dicta leg. 1. Cod. de inofficijs donat. Bald. & Sonchin. quos refert, & sequitur Greg. Lop. dicta leg. 8. Gloss. vlt. tit. 4. par. 5. Eman. Acosta cap. si pater. 3. p. verbo priuare non possi. n. 16. Couar. c. 19. n. 12. Mol. disp. 283. §. si autem Less. l. 2. c. 18. dub. 14. n. 112. Fachin. l. 6. c. 84. & alij existimant solum vsque ad legitimam filiis debitam reuocari. Præcipuum fundamentum est quia reuocatio donationis cum odiosa sit inducenda non est, neque extendenda præterquam à iure fuerit expressum. At nullo iure expressum est donationem inofficiosa reuocari in totum, sed tantum expressum est reuocari quoad legitimam portionem, vt constat ex leg. si rotas. Cod. de inofficijs donat. ibi, vt filij, vel nepotes, &c. debitum bonorum subsidium consequantur ad patrimonium tuum reuertitur, et leg. si liqueat. Cod. eodem. Quod donatum est pro ratione quartæ ad instar inofficijs testamenti continentium diminuetur. Quod si obicitur hæc leges loqui de donatione facta filiis vel nepotibus, quæ mirum non est vt solum quoad portionem debitam reuocentur, non vero de donationibus extraneo factis, obstat quia lex. 1. Cod. de inofficijs donat. atque de omnibus loquitur, vt constat ex illis verbis, factis donationibus siue in quosdam liberos siue in extraneos exhaustis, &c.

Neque obest Textus in leg. si libertus ff. de iure patronat. quia loquitur